

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 4, NO 8, STIP, 2019

ГОД. IV, БР. 8
ШТИП, 2019

VOL. IV, NO 8
STIP, 2019

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 4, Бр. 8
Штип, 2019

Vol. IV, No 8
Stip, 2019

PALMK, VOL 4, NO 8, STIP, 2019

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moskow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenovski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST

EDITORIAL COUNCIL

Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal "Palimpsest" is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

13 ПРЕДГОВОР

Марија Леонтиќ, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Marija Leontik, editor of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

17 Марија Леонтиќ

ИМЕНСКАТА ГРУПА ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И НЕЈЗИНОТО
ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontik

NOUN GROUPS IN TURKISH LANGUAGE AND THEIR EQUIVALENCE
IN MACEDONIAN LANGUAGE

25 Виолета Јанушева

ДИЛЕМИ ЗА УПОТРЕБАТА НА ГОЛЕМА БУКВА ВО МАКЕДОНСКИОТ
СТАНДАРДЕН ЈАЗИК

Violeta Janusheva

DILEMMAS REGARDING THE USE OF THE CAPITAL LETTER IN
MACEDONIAN STANDARD LANGUAGE

37 Марија Гркова

УСВОЈУВАЊЕТО НА ПЕРФЕКТОТ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО
СТРАНСКИ

Marija Grkova

THE ACQUISITION OF THE PAST INDEFINITE TENSE IN MACEDONIAN
AS A FOREIGN LANGUAGE

47 Надица Негриевска

КОГНИТИВЕН ПРИСТАП ЗА ЗНАЧЕЊЕТО НА ПРЕДЛОЗИТЕ

Nadica Negrievska

THE COGNITIVE APPROACH IN DESCRIBING THE MEANINGS
OF PREPOSITIONS

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

59 Recai Özcan

DİŞİ KURDUN RÜYALARI BAĞLAMINDA CENGİZ AYTMATOV’UN
EDEBİYAT ANLAYIŞI ÜZERİNE TESPİTLER

Recai Özcan

DETERMINATIONS ON CENGİZ AYTMATOV’S UNDERSTANDING
OF LITERATURE IN THE CONTEXT OF SHE-WOLF DREAMS

69 Sara Di Gianvito

«LA CIFRA CHE RISOLVA IN UN CANTO IL MIO GRIDO» GIORGIO BASSANI E LO SPAZIO DEL VERSO

Sara Di Gianvito

«LA CIFRA CHE RISOLVA IN UN CANTO IL MIO GRIDO». GIORGIO BASSANI AND THE SPACE OF POETRY

77 Zorana Kovačević

L'IMMAGINE DELL'ITALIA NELLE LETTERE DALL'ITALIA DI LJUBOMIR NENADOVIĆ

Zorana Kovačević

THE IMAGE OF ITALY IN LJUBOMIR NENADOVIĆ'S LETTERS FROM ITALY

91 Marcella Di Franco

ELIO VITTORINI E CESARE PAVESE: FUGA E RITORNO ALLA TERRA MADRE E ALL'INFANZIA TRA REALTÀ E ASTRAZIONE SIMBOLICA

Marcella Di Franco

ELIO VITTORINI AND CESARE PAVESE: ESCAPE AND RETURN TO THE MOTHERLAND AND CHILDHOOD BETWEEN REALITY AND SYMBOLIC ABSTRACTION

101 Данче Стефановска

НАРАТОРИТЕ И НАРАТЕРИТЕ ВО РОМАНОТ „ПИРЕЈ“ ОД ПЕТРЕ М. АНДРЕЕВСКИ

Danche Stefanovska

NARRATORS AND NARRATERS IN THE NOVEL “PIREY” BY PETRE M. ANDREEVSKI

КУЛТУРА / CULTURE

113 Екатерина Намичева, Петар Намичев

ВИРТУЕЛНАТА РЕАЛНОСТ КАКО МЕТОД НА ПРОМОЦИЈА НА АРХИТЕКТОНСКОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО И НА КУЛТУРНАТА МЕМОРИЈА

Ekaterina Namicheva, Petar Namichev

VIRTUAL REALITY AS A METHOD OF PROMOTING ARCHITECTURAL CULTURAL HERITAGE AND CULTURAL MEMORY

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

125 Osman Emin

BİLİŞSEL YETENKLERİN ETKİN KULLANILMASI

Osman Emin

EFFECTIVE USE OF COGNITIVE COMPETENCIES

- 137 Gonca Al**
SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERS KİTABINDAKİ METİNLERDE
TÜRK KÜLTÜRÜNÜN İZLERİ
Gonca Al
TRACES OF TURKISH CULTURE IN TENTH GRADE TEXTBOOK
OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE
- 151 Gülşen Yılmaz**
GAZİ ÜNİVERSİTESİ TÖMER'E AİT DERS KİTAPLARINDA KELİME
SIKLIĞI, KELİME TEKRARI VE AKADEMİK YETERLİLİK
Gülşen Yılmaz
WORD FREQUENCY, WORD REPETITION AND ACADEMIC
COMPETENCE IN TOMER BOOKS BY GAZI UNIVERSITY
- 159 Анастасија Киркова-Наскова**
ИЗУЧУВАЊЕ ИЗГОВОР НА СТРАНСКИ ЈАЗИК: ТЕОРИСКИ ПРЕГЛЕД
Anastazija Kirkova-Naskova
TEACHING SECOND LANGUAGE PRONUNCIATION: AN OVERVIEW
OF THEORETICAL APPROACHES

- 173 Violeta Damchevska**
FUNCTION OF LEXICAL BUNDLES IN ECONOMICS RESEARCH
ARTICLES

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 187 Марија Гркова**
ДОПОЛНИТЕЛНАТА НАСТАВА – ЧЕКОР КОН УСПЕШЕН ПОЧЕТОК
НА СТУДИРАЊЕТО НА ЈАЗИЦИТЕ
Marija Grkova
ADDITIONAL TEACHING - STEP TO SUCCESSFUL START OF
LANGUAGE STUDIES
- 193 Ранко Младеноски**
МОДЕЛОТ НА СИМБОЛИКАТА ВО ТВОРЕШТВОТО НА МАТОШ
Ranko Mladenoski
THE MODEL OF SYMBOLISM IN MATOSH'S WORKS

ДОДАТОК / APPENDIX

- 207** ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ПРЕДГОВОР

Почитувани читатели и соработници,

Благодарение на вашата заинтересираност за читање трудови, давање свој придонес со пишување и рецензирање трудови, меѓународното списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања „Палимпсест“ го доживува својот осми број.

Мисијата на „Палимпсест“ е да развива соработка со универзитетите, научните работници, истражувачите и наставниците од Македонија и од другите земји во светот преку можноста во него да се објавуваат трудови на седум јазици: македонски, англиски, руски, турски, германски, француски и италијански јазик.

Во осмиот број на „Палимпсест“ во рубриците *Јазик*, *Книжевност*, *Култура*, *Методика на наставата* и *Прикази* се распределени вкупно 17 труда од автори од Македонија [Марија Леонтиќ, Виолета Јанушева, Марија Ѓркова, Надица Негриевска, Данче Стефановска, Екатерина Намичева, Петар Намичев, Осман Емин (Osman Emin), Анастасија Киркова-Наскова, Виолета Дамчевска, Ранко Младеноски], од Босна и Херцеговина [Зорана Ковачевиќ (Zorana Kovačević)], од Полска [Сара ди Џанвито (Sara Di Gianvito)], од Италија [Марчела ди Франко (Marcella Di Franco)] и од Турција [Гонца Ал (Gonca Al), Ѓулшен Ѓлмаз (Gülşen Yılmaz), Реџаи Озџан (Recai Özcan)]. На сите автори на трудовите искрено им се заблагодаруваме за разноликоста што ја внесоа со темите и јазиците на кои пишуваа. Голема благодарност и до анонимните рецензенти кои со своите забелешки даваат голем придонес во развојот на научната критика во Македонија, а истовремено го зголемуваат квалитетот на трудовите и на списанието.

Посебна благодарност до 30-те членови на Уредувачкиот одбор на „Палимпсест“ кои го презентираат списанието во својата научна средина и ни доставуваат трудови од сите континенти на светот, до членовите на Редакцискиот совет и на јазичните и техничките уредници кои во изминатите четири години докажаа дека со добра идеја и волја, коректна соработка, самопрегорен труд и здружени сили може да се креира меѓународно списание кое во иднина ќе претставува споменик на меѓународната и на мултилингвалната соработка и ризница за истражување за следните генерации.

Марија Леонтиќ, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Dear readers and contributors,

Thanks to your interest in reading the articles as well as your contribution in writing and reviewing for the journal, the international journal Palimpsest has reached its eighth issue.

Palimpsest's mission is to develop collaboration with universities, scholars, researchers and teachers from Macedonia and other countries around the world through the ability to publish papers in seven languages: Macedonian, English, Russian, Turkish, German, French and Italian.

In the eighth issue of Palimpsest there are 17 papers in seven rubrics such as Language, Literature, Culture, Teaching Methodology and Book Reviews written by Macedonian authors (Marija Leontic, Violeta Janusheva, Marija Grkova, Natica Negrieva, Danche Stefanovska, Osman Emin, Anastazija Kirkova-Naskova, Violeta Damchevska, Ranko Mladenoski), authors from Bosnia and Herzegovina (Zorana Kovačević), Poland (Sara Di Gianvito), Italy (Marcella Di Franco) and Turkey (Gonca Al, Gulsen Yilmaz, Recai Özcan). We sincerely express our gratitude to all the authors for the diversity of topics and languages they wrote in. Many thanks to the anonymous reviewers who, with their remarks, make a great contribution to the development of scientific criticism in Macedonia, and at the same time increase the quality of papers and journals.

Special thanks to the 30 members of the Palimpsest Editorial Board for presenting the journal in their scientific circles and submitting papers from all continents in the world. Special thanks also to the members of the Editorial Board, to the proofreaders and technical editors who have proven over the past four years that good ideas and willingness, proper collaboration, self-sacrifice and combined efforts can lead to the creation of an international journal that will in the future be a memorial to international and multilingual collaboration and treasury of research for the future generations.

Marija Leontic, Editor of Palimpsest

ЈАЗИК

LANGUAGE

ИМЕНСКАТА ГРУПА ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И НЕЈЗИНОТО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Марија Леонтиќ

Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
marija.leontik@ugd.edu.mk

Апстракт: Именката група (isim tamlaması) во турскиот јазик може да биде определена именска синтагма (belirtili isim tamlaması) и неопределена именска синтагма (belirtisiz isim tamlaması). Кај определената именска синтагма првата именка ја добива наставката за генитив, а втората именка присвојната наставка за трето лице еднина и множина. Пр. çocuk kitabı/книгата на детето. Кај неопределената именска синтагма само втората именка ја добива присвојната наставка за трето лице еднина или множина. Пр. çocuk kitabı/детска книга. Во овој труд ќе се обработуваат именските синтагми и нивното предавање во македонскиот јазик.

Клучни зборови: *именска синтагма, турски јазик, македонски јазик.*

1. Вовед

Во турскиот јазик реченицата ја образуваат зборовите и зборовните групи. Зборовите според одредени правила се редат во зборовни групи (синтагми). Зборовната група е непредикативна синтаксичка единица што се состои од повеќе зборови наредени едни до други според определени правила за да определуваат, означуваат, опишуваат или интензивираат одредено суштество, поим, карактеристика, состојба или дејство.

Во македонскиот јазик се употребуваат термините (именска) синтагма, фраза и група, но ние во овој труд ќе ги употребуваме термините *зборовна група* и *синтагма*, бидејќи во турскиот јазик зборовните групи може да се образуваат со именски и со глаголски видови зборови.

Во турскиот јазик зборовите од именско и од глаголско потекло имаат самостојно значење. Според ова, зборовните групи во турскиот јазик требаше да се поделат на два вида: зборовни групи образувани со именки и зборовни групи образувани со глаголи. Ние зборовните групи во турскиот јазик ги поделивме на три групи: зборовни групи образувани со именки (isimlerle yapılan kelime grupları), зборовни групи образувани со глаголи (fiillerle yapılan kelime grupları) и зборовни групи образувани со глаголска именка, глаголска придавка и глаголски прилог што во турскиот јазик се опфатени под еден термин (fiilimsilerle yapılan kelime grupları). Глаголската именка, глаголската придавка и глаголскиот прилог ги содржат карактеристиките на глаголот, но бидејќи немаат функција на вистински глагол, зборовните групи што се

образувани со нив ги издвоивме како трет вид зборовна група. Според оваа класификација, зборовните групи содржат именка (isim), глагол (fiil) или глаголска именка (isim-fiil), глаголска придавка (sifat-fiil) и глаголски прилог (zarf-fiil). Именската група (isim tamlaması) се состои од две именки или од два збора од именско потекло.

Во овој труд ќе се опише именската група (именска синтагма) и ќе се приложи нејзиното предавање во македонскиот јазик.

2. Именска група (İsim Tamlaması)

Именската група (именска синтагма) во турскиот јазик се образува со најмалку две именки во трето лице еднина или множина по принципот на формирање на зборовната група со присвоен суфикс. Во именската синтагма првата именка е *определувач (детерминатор)*, а втората именка е *определен (детерминиран)* и претставува главен и конститутивен член. Пр. *çocuğ + -un oda + -(s)1/собата на детето (çocuk/дете е определувач, oda/соба е определен), çocuğ + -un gıda + -(s)1/храната на детето (çocuk/дете е определувач, gıda/храна е определен), çocuğ + -un elbise + -(s)1/облеката на детето (çocuk/дете е определувач, elbise/облека е определен)*. Врската помеѓу определувачот и определениот се воспоставува со суфикс. Оваа зборовна група, зависно од тоа дали првата именка ќе го прими генитивниот суфикс или не, може да биде *определена именска синтагма* и *неопределена именска синтагма*. Пр. *çocuğ + -un kitab + -1/книгата на детето, çocuğ + -un oyuncağ + -1/играчката на детето (се определени именски синтагми); çocuk kitab+ -1/детска книга, çocuk oyuncağ + -1/детска играчка (се неопределени именски синтагми)*. Именската синтагма изразува припадност, поседување, определување, местоположба, пространствен однос и сл.

2.1. Определена именска група (Belirtili İsim Tamlaması)

Определената именска група (определена именска синтагма) се образува со именка што го добива генитивниот суфикс (-In) и со именка што го има присвојниот суфикс за трето лице еднина (-(s)I) или множина (-IArI). Пр. *çocuğın kitabı/книгата на детето, çocukların kitapları/книгите на децата*.

Во оваа зборовна група, определувачот (детерминатор) има функција да определува. Определената именска синтагма означува определен предмет или лице. Пр. *Mira' + -(n)in çanta + -(s)1/чантата на Мира; nine + -(n)in masal + -1/приказната на бабата; arkadaş + -in araba + -(s)1/автомобилот на другарот; kuş + -un ses + -i/гласот на птицата; deniz + -in dalgalar + -1/брановите на морето; okul + -un kitaplar + -1/книгите на училиштето; köy + -ün evler + -i/куќите на селото*.

Определената именска синтагма од турскиот јазик во македонскиот јазик се предава со именска група составена од именка центар и модификатор (преобразувач, дотерувач). Како модификатори можат да се јават друга именска група (*halkın kültürü/културата на народот, културата од народот*) и дел-реченица (*halkın kültürü/културата што припаѓа на народот*). Во првиот случај именската група се сврзува со помош на предлог со друга именска група, а функционираат како (пост)модификатори, а во вториот случај

именската група содржи зависна дел-реченица. Предавањето на определената именска синтагма од турскиот јазик во македонскиот јазик со именски групи зависни од име најчесто ги изразува следните односи: однос на поседување (*okulun kitabı*/книгата на училиштето, *pencerenin çerçevesi*/рамката на прозорецот, рамката од прозорецот) и однос на дел наспрема целина (*kütüphanenin kitapları*/книгите од библиотеката). При предавање на определената именска синтагма од турскиот во македонскиот јазик се користат членските наставки од низата -от, -та, -то, -те кои имаат функција на општо определување (*adamin şarkısı*/песната на човекот, *kadının şarkısı*/песната на жената, *çocuğun şarkısı*/песната на детето, *gençlerin şarkısı*/песната на младите).

Определена именска група (Belirtili İsim Tamlaması)	
[именка + генитивен суфикс] + [именка + присвоен суфикс за 3 лице] = определена именска синтагма [isim + ilgi (genitif) eki] + [isim + 3. kişi iyelik eki] = belirtili isim tamlaması	
halk + -in şarkı + -(s)ı	песната на народот, песната од народот, песната што припаѓа на народот
halk + -in efsane + -(s)i	легендата на народот, легендата од народот, легендата што припаѓа на народот
halk + -in masal + -ı	приказната на народот, приказната од народот, приказната што припаѓа на народот
halk + -in hayat + -ı	животот на народот, животот од народот, животот што припаѓа на народот
halk + -in kültür + -ü	културата на народот, културата од народот, културата што припаѓа на народот
kent + -in gürültü + -(s)ü	вревата на градот, вревата од градот, вревата што припаѓа на градот
kent + -in kalabalıĝ + -ı	метежот на градот, метежот од градот, метежот што припаѓа на градот
kent + -in canlılıĝ + -ı	живоста на градот, живоста од градот, живоста што припаѓа на градот
kent + -in sokaklar + -ı	улиците на градот, улиците од градот, улиците што припаѓаат на градот
kent + -in evler + -i	куќите на градот, куќите од градот, куќите што припаѓаат на градот

Во определената именска синтагма може да има повеќе од еден определувач (детерминатор). Пр. *okyanuslar + -in, denizler + -in, göller + -in, nehirler + -in sular + -ı*/водите на океаните, морињата, езерата, реките; *şehirler + -in, köyler + -in, semtler + -in, sokaklar + -in canlılıĝ + -ı*/живоста на градовите, селата, кварталите, улиците.

Во определена именска синтагма еден определувач (детерминат) може да се однесува на повеќе определени (детерминиран). Пр. *şehirler + -in* semtleri, sokakları, köprüleri, binaları/зградите, мостовите, улиците и кварталите на градовите; *anne + -(n)in* sevgi + -(s)i, dua + -(s)i, terbiye + -(s)i, öğüt + -ü, şefkat + -i/љубовта, молитвата, воспитанието, советот и нежноста на мајката.

Во поезијата и во народниот говор се забележува менување на местата на определувачот и на определениот во определена именска синтагма. Пр. “*Suları nasıl boşa akarsa bir derenin...*” (Yaşar Nabi Nayır)/На една река водите како што напрасно течат... (Јашар Наби Нај’р). Зборовната група *derenin suları*/водите на реката, во гореизложениот стих се јавува со сменет редослед, *suları*/водите е определен член, а доаѓа пред *derenin*/реки што е определувач.

Помеѓу определувачот и определениот во определена именска група може да се појави некој друг збор. Пр. *Okumanın eğitimde yeri büyüktür.*/Местото на читањето во образованието е големо. Во оваа определена именска група помеѓу определувачот *okumanın*/читањето и определениот *yeri*/местото се јавува зборот *eğitimde*/во образованието.

Кај определена именска група во турскиот јазик акцентот паѓа на последниот слог на двете именки. Пр. *okulun bahçesi*/градината на училиштето; *öğrencinin kitabı*/книгата на ученикот.

2.2. Неопределена именска група (Belirtisiz İsim Tamlaması)

Неопределена именска група (неопределена именска синтагма) се образува со именка што не го добива генитивниот суфикс и со именка што го има присвојниот суфикс за трето лице еднина (-s)I или множина (-lar)I. Пр. *çocuk kitabı*/детска книга, *çocuk kitapları*/детски книги. Според Мухамет Јелтен и Халил Ач’кџоз (2008, стр. 48) „Генитивниот суфикс и да не е присутен формално има своја функција.“ Пр. *çocuk odası*/детска соба. Оваа зборовна група изразува неопределен предмет или лице, општ предмет или некој вид. Пр. *hanım çanta + -(s)ı*/женска чанта, *kuş ses + -i*/птичји глас, *deniz dalgalar + -ı*/морски бранови, *okul kitaplar + -ı*/училишни книги, *köy evler + -i*/селски куќи и др.

Неопределена именска синтагма од турскиот јазик во македонскиот јазик се предава со именска група составена од именка центар и модификатор (преобразувач, дотерувач). Како модификатори можат да се јават релативната придавка (*halk + şarkısı*/народна песна, *halk efsanesi*/народна легенда, *okul kitabı*/училишна книга, *rencere çerçevesi*/прозорска рамка, *tren istasyonu*/железничка станица, *otobüs durağı*/автобуска станица, *taksi durağı*/такси станица, *benzin istasyonu*/бензинска станица, *kültür merkezi*/културен центар, *spor merkezi*/спортски центар, *gece kulübü*/ноќен клуб, *hayvanat bahçesi*/зоолошка градина, *dana eti*/телешко месо) и друга именска група која се сврзува со помош на предлог (*diş fırçası*/четка за заби, *meuve tabağı*/чинија за овошје, *su bardağı*/чаша за вода, *vişne reçeli*/слатко од вишна). Предавањето на неопределена именска синтагма од турскиот јазик во македонскиот јазик со именски групи зависни од име најчесто изразува однос меѓу лицето или предметот и нивната функција или намена (*göz doktoru*/лекар за очи, *göz damlası*/капки за око, *çamaşır makinesi*/машина за

перење, köpek kulübesi/куќичка за куче) и однос меѓу производот и материјалот (domates çorbası/чорба од домати, mantar çorbası/чорба од печурки, irmik helvası/алва од гриз, çilek pastası/торта со јагода). При предавање на неопределената именска синтагма од турскиот во македонскиот јазик не се користат членските наставки.

Неопределена именска група (Belirtisiz İsim Tamlaması)	
[именка] + [именка + присвоен суфикс за 3 лице] = неопределена именска синтагма	
[isim] + [isim + 3. kişi iyelik eki] = belirtisiz isim tamlaması	
halk şarkı + -(s)ı	народна песна
halk efsane + -(s)i	народна легенда
halk masal + -ı	народна приказна
halk hayat + -ı	народен живот
halk kültür + -ü	народна култура
kent gürültü + -(s)ü	градска врева
kent kalabalığı + -ı	градски метеж
kent canlılığı + -ı	градска живост
kent sokaklar + -ı	градски улици
kent evler + -i	градски куќи

Во неопределената именска група еден определувач (детерминат) може да се однесува на повеќе определени (детерминиран). Пр. *şehir semtleri*, *sokakları*, *köprüleri*, *binaları*/градски квартали, улици, мостови, згради; *anne sevgi + -(s)i*, *dua + -(s)ı*, *terbiye + -(s)i*, *öğüt + -ü*, *şefkat + -i*/мајчина љубов, молитва, воспитание, совет, нежност.

Во неопределената именска група определувачот и определениот не го менуваат своето место и меѓу нив не може да се појави друг збор.

Кај неопределената именска група во турскиот јазик акцентот паѓа само на последниот слог на првата именка. Пр. *okul bahçesi*/училишна градина; *çocuk kitabı*/детска книга, книга за деца.

3. Заклучок

Зборовната група (именска синтагма) е многу често употребувана синтагма во турскиот јазик. Именската група во турскиот јазик може да биде определена и неопределена. Определената именска група (определена именска синтагма) се образува со именка што го добива генитивниот суфикс (-In) и со именка што го има присвојниот суфикс за трето лице еднина (-(s)I) или множина (-lArI). Пр. *şairin şiiri*/поезијата на поетот. Неопределената именска група (неопределена именска синтагма) се образува со именка што не го добива генитивниот суфикс и со именка што го има присвојниот суфикс за трето лице еднина (-(s)I) или множина (-lArI). Пр. *çocuk tiyatrosu*/детски театар, театар за деца.

Именските групи во речениците може да имаат функција на подмет (субјект), предмет (објект), прилошка определба (адвербијална определба) и прирок (предикат). Пр. *Komşunun kızı hastanede çalışıyor./Керката на соседот работи во болница* (именската синтагма *komşunun kızı/керката на соседот* има функција на подмет/özne); *Kahvenin kokusunu hissettik./Мирисот на кафето го почувствувавме.* (именската синтагма *kahvenin kokusunu/мирисот на кафето* има функција на предмет/pesne); О, *irmak suyundan içmiş./Тој пиел од речната вода.* (именската синтагма *irmak suyundan/од речната вода* има функција на прилошка определба за место и правец/yer-yön bildiren tamlayıcı); *Odaya giren kız, kız kardeşimin kızıdır./Девојката што влезе во собата е керката на сестра ми.* (именската синтагма *kız kardeşimin kızıdır/e керка на сестра ми* има функција на прирок/yüklem).

Определената именска синтагма од турскиот јазик во македонскиот јазик се предава со именска група составена од именка центар и модификатор што може да биде друга именска група (Türkiye'nin turistleri/туристите од Турција, туристите на Турција) и дел-реченица (Makedonya'nın sporcuları/спортистите што припаѓаат на Македонија), а при тоа се користат членските наставки од низата -от, -та, -то, -те кои имаат функција на општо определување.

Неопределената именска синтагма од турскиот јазик во македонскиот јазик се предава со именска група составена од именка центар и модификатор што може да биде релативна придавка (sebze bahçesi/зеленчукова градина, meyve suyu/овошен сок, tuvalet kâğıdı/тоалетна хартија, yatak odası/спална соба) и друга именска група која се сврзува со помош на предлог (diş fırçası/четка за заби, diş macunu/паста за заби, tıraş köpüğü/пена за бричење, tıraş makinesi/машина за бричење), а при тоа не се применуваат членските наставки.

Определена именска група (Belirtili İsim Tamlaması)	Неопределена именска група (Belirtisiz İsim Tamlaması)
dağ + -ın su + -(y)u водата на планината водата од планината водата што е од планината	dağ su + -(y)u планинска вода
dağ + -ın çiçeğ + -i цвекето на планината цвекето од планината цвекето што е од планината	dağ çiçeğ + -i планинско цвеќе
dağ + -ın yeşilliğ + -i зеленилото на планината зеленилото од планината зеленилото што е од планината	dağ yeşilliğ + -i планинско зеленило
dağ + -ın köyler + -i селата на планината селата од планината селата што се на планината	dağ köyler + -i планински села

При писменото преведување од турски на македонски јазик, преведувачот прво ги преведува зборовните групи коишто може да бидат многу долги и сложени, а потоа целата реченица. Затоа, многу е корисно преведувачот да ја познава структурата на зборовните групи во турскиот јазик, нивните специфичности и начини на предавање во македонскиот јазик.

Користена литература

- Doğan, Enfel. (2012). *Türkçe Cümle Bilgisi I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
Hatiboğlu, Vecihe. (1982). *Türkçenin Sözdizimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
Karahan, Leylâ. (2012). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ.
Özkan, Mustafa. Pilancı Hülya. (2012). *Türkçe Cümle Bilgisi. I-II*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
Özkan, Mustafa. Sevinçli, Veysi. (2012). *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*. İstanbul: Akademik Kitaplar.
Yelten, Muhammet. Açıkgöz, Halil. (2008). *Kelime Grupları*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.

*

- Саздов, Симон. (2008). *Современ македонски јазик 3*. Скопје: Табернакул.
Минова-Гуркова, Лилјана. (2000). *Синтакса на македонскиот стандарден јазик*. Скопје: МАГОР.

Marija Leontik

Goce Delchev University, Stip

Noun Groups in Turkish Language and Their Equivalence in Macedonian Language

Abstract: A noun phrase (isim tamlaması) in Turkish can be a definite noun syntagm (belirtili isim tamlaması) and an indefinite noun syntagm (belirtisiz isim tamlaması). In the definite noun syntagm, the first noun gets the genitive suffix, and the second noun gets the possessive suffix for the third person singular and plural. Ex. çocuğun kitabı/книгата на детето. In the indefinite noun syntagm, only the second noun gets the possessive suffix for the third person singular or plural. Ex. çocuk kitabı/детска книга. This paper provides analysis of noun syntagms in Turkish language and their equivalence in Macedonian language.

Keywords: *noun syntagm, Turkish language, Macedonian language.*

ГОД. IV
БР. 8

ПАЛІМШЭСТ

РАЛІМРSEST

VOL. IV
NO 8

